

Stagiryty życie filozofa to życie uczonego, którego celem jest dążenie do poznania prawdy o przedmiotach. Jednak pomimo różnic występujących w filozofii założyciela Akademii oraz w filozofii twórcy Likejonu, Arystoteles nie przestaje być spadkobiercą oraz kontynuatorem Platonizmu.

Platon zaproponował odmienny od powszechnego, różny od obowiązującego w jego czasach, sposób rozumienia słowa *philosophia*. Dzięki autorowi *Uczt*y filozofowanie przestało być traktowane pejoratywnie, przestało być zajęciem niegodnym prawowitego obywatela greckiej polis, a stało się najdoskonalszą formą życia, do której człowiek (choć nie każdy) za sprawą swej natury

może i chce dążyć. Założyciel Akademii odmienił losy filozofów, nadał filozofowaniu specyficzny charakter i rangę. Za jego sprawą życie poświęcone filozofii zostało uczynione wyróżnioną formą samego życia, najpełniejszym wyrazem życia pożądanego, prawdziwego i doskonałego. Zachęcał do takiego życia, przywołując w swych dialogach postać Sokratesa. Można zapytać, czy do dzisiejszych czasów przetrwało Platońskie, pełne uznania spojrzenie na filozofowanie? Czy dziś również taktuje się filozofię jako najdoskonalszy sposób ludzkiego życia? W kręgu samych filozofów z pewnością tak. A co ze zdaniem reszty społeczeństwa? Na to pytanie niech odpowie reszta społeczeństwa.

Marek Bosak

Od Platona do Huntingtona. Filozofia polityki w przekroju

От Платона до Хантингтона. Философия политики в разрезе

Andrzej Szahaj, Marek N. Jakubowski, *Filozofia polityki*, PWN, Warszawa 2005, ss. 211

Czytelnicy śledzący z uwagą rodzimy, filozoficzny rynek wydawniczy z pewnością zauważyli pojawienie się na nim nowej pracy z zakresu filozofii polityki. Tym razem jednak nie jest to dzieło mające ukazać nowe perspektywy filozoficznej refleksji nad polityką, czy zaprezentować nowe, autorskie rozwiązania proble-

mów podejmowanych przez wyżej wymienioną dziedzinę filozofii. Celem pracy Andrzeja Szahaja i Marka N. Jakubowskiego pt. *Filozofia polityki* jest systematyczne przedstawienie najważniejszych teorii i koncepcji, jakie od czasów Platona zrodził filozoficzny namysł nad polityczną działalnością człowieka. Książka

przybrała tym samym formę podręcznika, który, jak we wstępie zauważają jego autorzy, „nie rości sobie (...) pretensji do odkrywczości” (s. 9) ani „nie jest szczegółowym i pogłębionym studium poruszanej problematyki” (s. 9). Nie jest to jednak, co od razu należy zaznaczyć – monotonne zestawienie poszczególnych koncepcji filozoficznych. Nieskomplikowany, jasny, ale zarazem żywy język, w jakim przedstawione zostały poszczególne wykłady sprawia, iż praca może nie tylko pełnić funkcję podręcznika wprowadzającego studenta w zagadnienia filozofii polityki, ale i – poprzez ukazanie bogactwa, wagi oraz aktualności podejmowanych przez tę dziedzinę problemów – może zachęcać ona czytelnika do zapoznania się z innymi działami filozoficznej refleksji.

Opracowanie otwiera krótki wstęp, w którym autorzy dokonują podstawowych ustaleń terminologicznych. Ustalenia te, co wypada podkreślić, w pełni podporządkowują się wymogom prostoty i niekontrolowanej dyktowanym przez podręcznikowy charakter publikacji, co nie przysłania jednak bogactwa treści i problemów, jakie wiążą się z wprowadzanymi przez autorów pojęciami. W przybliżeniu tych ostatnich pomagają czytelnikowi nie tylko definicje, ale i konkretne przykłady ukazujące złożoność związków między różnymi typami namysłu nad polityczną działalnością człowieka. I tak czytelnik odnajdzie w niniejszej części pracy przyjęte przez autorów pracy określenie polityki, filozofii polityki oraz opis relacji, jakie zachodzą mogą

między filozofią polityki a myślą polityczną oraz politologią.

Na główną część publikacji składają się trzy wykłady. Pierwszy z nich (najkrótszy) poświęcony jest klasycznej filozofii polityki. Wykład otwierają uwagi wprowadzające czytelnika w specyfikę stosunków między jednostką a wspólnotą, panujących w greckim Polis. Autorzy, pragnąc ukazać różnicę między współczesnym a starożytnym rozumieniem powyższych relacji, zwracają uwagę, że bliskie nam dziś rozróżnienie jednostka – zbiorowość funkcjonować zaczęło dopiero w kulturze Odrodzenia. W dalszej części wykładu omówione zostają poglądy z zakresu filozofii polityki najważniejszych myślicieli starożytnych i średniowiecznych (Platon, Arystoteles, Św. Augustyn i Św. Tomasz).

W ramach wykładu drugiego prezentowana jest nowożytna filozofia polityki. Czytelnik może zapoznać się tu z głównymi przedstawicielami liberalnej oraz konserwatywnej tradycji w filozofii polityki, z głównymi odmianami socjalizmu i anarchizmu oraz z filozofią polityki prezentowaną przez takich myślicieli, jak Machiavelli, Hobbes, Rousseau, Kant, de Tocqueville, Hegel czy Nietzsche. Omawiając zawartość poszczególnych wykładów warto też zauważyć, iż książka nie pomija milczeniem dokonań filozofów polskich. Tym ostatnim autorzy poświęcili § 11 niniejszego wykładu zatytułowany *Historiozofia – polska specjalność?*, w którym odnajdziemy omówienie idei formułowanych przez Staszica,

Hoene-Wrońskiego, Cieszkowskiego, Konecznego czy Lutosławskiego.

Wykład trzeci obejmujący swym zakresem współczesną filozofię polityki poświęcony jest w dużej części współczesnemu liberalizmowi i współczesnemu konserwatyzmowi. Nie oznacza to jednak, iż autorzy pomijają inne ważne nurty współczesnej filozofii politycznej. I tak, czytelnik podczas lektury wykładu zapoznać się może także z krytyczną teorią społeczeństwa szkoły frankfurckiej, z libertarianizmem, komunitaryzmem, feminizmem, pandominacjonizmem czy personalistyczną wizją polityki.

Do każdego z wykładów dołączony jest wykaz wykorzystanej literatury podzielony na materiały źródłowe i opracowania. Kolejność omawianych w pracy postaci i poglądów zgodna jest z chronologią ich powstawania, co ułatwia czytelnikowi dostrzeżenie związków między prezentowanymi ideami. Książka zaopatrzona jest także w niewielki wybór tekstów, do którego dołączone są komentarze. Całość, licząca 211 stron, kończy indeks osób.

Praca A. Szahaja i M.N. Jakubowskiego, wpisująca się w formułę serii *Krótkie wykłady z filozofii*, stanowi prawdziwe kompendium wiedzy z zakresu filozofii polityki. Do niewątpliwych zalet tej pozycji (prócz bogactwa treści) należy zaliczyć także systematyczny sposób prezentowania zawartych w niej informacji. Dzięki temu czytelnik może zarówno łatwo dostrzec i zrozumieć szereg związków łączących poszczególne szkoły, nurty i koncepcje, jak i uporządkować swą wiedzę z niniejszej dziedziny. Omawianą tu książkę warto polecić zarówno studentom filozofii, jak i politologii. Stanowiąc ona może także pomocną pozycję dla prowadzących wykłady i ćwiczenia z niniejszej dziedziny. Praca warta jest także polecenia każdemu czytelnikowi zainteresowanemu filozofią bądź polityką. Jej lektura pomoże niewątpliwie zyskać lepszą orientację w problematyce aktualnie toczonych debat filozoficznych i politycznych. Jest to pozycja wypełniająca lukę na polskim rynku księgarskim.

Katarzyna M. Cwynar

Z dziejów filozofii amerykańskiej

Из истории американской философии

František Mihina, *Krótká historia filozofii amerikaňskéj*,
tłum. M. Aleksandrowicz, Wyd. KOS, Katowice 2005, ss. 200